

Grygar: Rusko na pranýři aneb jak se osekává historická pravda

[pz prvnizpravy.cz/zpravy/politika/grygar-rusko-na-pranyri-aneb-jak-se-osekava-historicka-pravda](https://prvnizpravy.cz/zpravy/politika/grygar-rusko-na-pranyri-aneb-jak-se-osekava-historicka-pravda)

Je zvláštní pozorovat, jak současné vlády evropských států manipulují s historickou pamětí, jak ji využívají a zneužívají pro aktuální válečné cíle na Ukrajině.

Mojmír Grygar

7. prosince 2022 - 04:20

Plně to platí o Polsku, kde se od dob Kaczyńských plně rozhořela nenávist k Rusku a Rusům, píše v komentáři pro [Prvnizpravy.cz](https://prvnizpravy.cz) Mojmir Grygar.

Na staré nevraživosti se nabalovaly nové, jak ukázala tragická nehoda pádu polského vládního letadla u Smolenska v roce 2014, vezoucího prezidenta a vybranou delegaci na tryznu po obětech polských důstojníků v Katyňském lese. Přestože mezinárodní šetření neodhalilo žádné zavinění sovětských úřadů, pravicové vlády prezidentova zahynuvšího bratra používaly falešné obvinění Rusů jako důležitý bod svých volebních programů.

Dá -li se pochopit, že expanze germánských kmenů, které se od středověku pokoušely kolonizovat východní kraje (pod záminkou šíření křesťanství se jim dokonale podařilo

vyhubit polabské Slovary a původní obyvatelé východního Pruska), dnes již nikoho v Polsku nevyvádí z míry, pak je skoro nepochopitelné, že zásluha Sovětů na osvobození země od německého Herrenvolku a na významný posun západních hranic Polska bledne tváří v tvář dnešní horlivé angažovanosti varšavské vlády v protiruském tažení. V každém případě se mezi polskými historiky objevují lidé, kteří litují, že Hitler Pilsudského přátelské gesto k Německu porušil a neumožnil polské armádě zúčastnit se tažení na Moskvu. Odkud se bere tato absurdita? V této souvislosti nemohu nepřipomenout, že můj polský přítel, významný literární historik a publicista, Michal Glowinski, který přežil jako židovský chlapec varšavské ghetto a téměř zázrakem se dočkal osvobození Rudou armádou, po válce vůbec nemohl pochopit, že slovo Němec není ničím jiným než synonymem slova nepřítel a vrah (čtěte, prosím, jeho vzpomínky Černé sezóny).

Zcela jiný způsob aktualizace, nebo přesněji popření historických vztahů k Rusku prodělává dnešní vláda v Bulharsku. Země, která vděčí za osvobození z područí Osmanů carskému Rusku, se do té míry podřídila západnímu tlaku, že místo levných a přímých dodávek ruského plynu souhlasila s odběrem třikrát dražšího, přes tři moře vezeného zkapalnělého amerického břidlicového plynu. Představme si konkrétně, co to znamená: na jedné straně co by kamenem dohodil přímé spojení s dodavatelem, na druhé nutnost umožnit americkému tankeru, který urazil šest či sedm tisíc kilometrů, aby mohl vyložit cenný náklad v Alexandropolis, zapadlém přístavu na severu země, zcela nepřipraveném na přijetí takového netradičního zboží. (Vláda v Sofii nakonec odvolala zákaz platit ruský plyn rubly, aby se nemusela, jak se říká, škrábat pravou rukou za levým uchem.)

Zvláštní pozornost si zasluhuje dnešní postavení tří pobaltských států, v nichž lidé ruského původu hrají nezanedbatelnou roli: v Estonsku s 1,2 miliony obyvatel tvoří 30% menšinu, v Lotyšsku s 2 miliony 40%, v Litvě s 2,8 milionem asi 20%. Složitě historické podmínky, zejména události za druhé světové války a po ní, zkomplikovaly vztah malých pobaltských národů k ruskému východu i k německému a švédskému západu. Jejich zvláštní uhrofinský původ je nepřirazuje ani k slovanským, ani k germánským jazykům a etnikům. Hrubé, řeklo by se mstivé jednání dnešních vlád pobaltských republik vůči početné ruské menšině není ničím jiným než přiléváním oleje o ohně.

Proč v estonském městě Narvě, kde Rusové tvoří 80 % obyvatelstva, vláda se pokouší tajně v noci odstranit pomník padlých sovětských vojáků? Proč v Lotyšsku napodobují ukrajinské zákony omezující možnost ruských dětí učit se rodnému jazyku? Neuvědomují si, že uplatňují podobné praktiky, jaké zaváděli němečtí nacisté v okupovaných zemích? A jak si máme vysvětlit, že západním politikům, ohánějícími se demokracií, takové porušování základních občanských svobod vůbec nevádí? Proč Putinovi odpůrci, kteří opustili Rusko, nalézají podporu v pobaltských zemích, kde se jejich ideologická, politická i vojenská příprava boje s Ruskem vyjímá jako pěst na oku? Co si asi myslí půl milionu Rusů v Litvě, když náhodou chytnou ruskou televizní stanici Meduza, provozovanou ruskými emigranty? Se zděšením jsem se dočetl, že v Polsku dokonce poskytují útočiště ruským běžencům, kteří se otevřeně připravují na teroristické akce v Rusku.

Petr Drulák má pravdu, když vytýká našim pravicovým politikům, že se ztotožňují s krajním protiruským stanoviskem, které je příznačné pro dnešní politiku

pobaltských států. V dějinách našeho národa hrály vztahy k Rusku převážně kladnou roli a negativní zkušenosti (50.léta a vpád sovětských vojsk roku 1968) se nedají srovnat se složitostí historických vztahů pobaltských národů k mocným sousedům. Estonci, Lotyšši a Litevci museli bojovat za nezávislost proti nadvládě Švédů, Rusů a Němců, a není pravda, že Rusko, ať v době samoděržaví nebo bolševismu, ničím nepřispělo k jejich kulturnímu vývoji. Ruská kultura v 19. a 20. století významně ovlivnila evropské myšlení a často to byli spisovatelé, umělci a myslitelé, jejichž díla vznikala v opozici vůči stávajícímu režimu.

Místo dlouhého výkladu, který se vymyká možnostem tohoto článku, uvedu dva příklady toho, jak se ve společenském prostředí Pobaltí uplatňovaly zcela protikladné myšlenkové proudy. První osobností, která si zaslouhuje pozornosti, je Johann G. Herder (1744–1803), německý osvícenský filosof, panteista, hlasatel svobody a rovnoprávnosti národů. Jeho vřelý vztah k podceňovaným slovanským národům, jimž předvídal slavnou budoucnost, znamenal pro naše buditele – Kollára, Jungmanna, Palackého, Čelakovského a mnoho dalších – neobyčejnou vzpruhu. (Zde si nemohu odpustit vsunout Herderův zapomenutý citát, v kterém oceňuje českou exilovou církev: „Neznám žádnou německou obec, která by dokázala s takovou ryzí horlivostí vykonat pro svůj jazyk, ctnost a pořádek, ať jde o zvyky nebo o domácí život, která by kultivovala vzdělanost a osvětu ve prospěch současného národního vědomí v té míře, jako obec česká.“)

Herderova zásluha o povznesení českého národního vědomí je všeobecně známa, ale do obecného povědomí nepronikl fakt, že Herder své slavjanofilství získal za pobytu v Rize, kde v 60. letech působil jako kazatel a

vychovatel. Carský režim neměl nejmenší zájem o povznesení národního a kulturního vědomí podrobených národů, ale na druhé straně Rusko se stalo v 19. století dějištěm revolučních myšlenek a činů, které podrývaly stabilitu carismu a nalézaly ohlas daleko od Petrohradu a Moskvy. Osvobozující ideje přicházející z Ruska nepadly u pobaltských národů, které cítily tlak ruského samoděržaví zvláště silně, na vyprahlou půdu. Ne náhodou právě Riga se stala střediskem revolučního kvasu a ne náhodou v přímořských centrech, kde se rozvíjel průmysl a obchod, našly myšlenky sociálního protestu živou odezvu. Je známo, že lotyšská sociální demokracie udržovala kontakt s Leninovou bolševickou stranou a že lotyšské vojenské oddíly hrály v revolučních dnech v Rusku významnou úlohu. Byla to také reakce proti řádění dobrovolnických jednotek německého Freikorpsu, které po válce operovaly v Pobaltí. O jejich záměrech vypovídají emblémy s hákovými kříži, kterými si vojáci označovali přilby. Za zmínku také stojí, že v kritické době, kdy se sovětské Rusko muselo stáhnout z Pobaltí, dělníci rižské továrny na výrobu kaučuku svůj závod demontovali a odvezli do Moskvy, kde pokračovali ve výrobě cenné látky.

Za druhé světové války se pobaltské národy octly v dvojím ohni: na jedné straně německá okupace otevřela stavidla antikomunistické a protiruské zášti, na druhé straně vítězství Sovětského svazu vyvolalo násilí opačného směru. Dramatické střídání zmíněných dějinných aktů dovršil rozpad sovětské říše. Obyvatelé obnovených pobaltských republik s velkými obtížemi hledali východisko z tohoto opakovaného kataklyzmatu. Situaci zhoršil záměr USA a NATO využít příležitost k tomu, aby se pokusilo Rusko definitivně vymazat ze seznamu velmocí. Důležitou roli tu hrají národy na západních hranicích Ruska. Dlouhodobá strategie amerických jestřábů a jejich příznivců v

Evropě nedovolí řešit složité vrstvení historických vin a trestů trpělivým hledáním hojivých balzámů (kdo si ostatně troufne rozhodnout, která strana utrpěla víc nebo která nese větší díl viny?), ale sahají k tomu nejhoršímu, co mají dobře nacvičeno – k podivné hybridní válce, kdy na frontu posílají zbraně, ale ne své vojáky. Tomu se říká dát kopat jámu někomu jinému. Přitom se veškerá vina hází na Putina a nepřipouštějí se sebemenší korektivy propagačního schématu, které připomíná Havlův naivní slogan o boji Pravdy a Lži, Lásky a Nenávisti.

Líbil se Vám tento článek?
Nezávislost naší redakce můžete podpořit peněžítým darem převodem na účet

Pro platby ze zahraničí: IBANCZ5601000000438974200277
BIC / SWIFT kódKOMBCZPPXXX

Děkujeme, že nás podporujete!

Seřadíme-li klíčové události po druhé světové válce, vyjde zřetelně najevo, jak američtí hegemoniisté dlouhá léta dláždí cestu k válce na Ukrajině. Její směr vytyčili po pádu Sovětského svazu, kdy bez prodlení začali přepisovat výsledek druhé světové války. Cílem studené války bylo nové rozestavení figur na šachovnici evropských dějin. Operační prostor NATO se postupně přiblížil na dosah hranic Ruska. Američtí stratégové přitom bez uzardění

přiznávají, že naivního Gorbačova oklamali. Jen tak se mohly v Pobaltí a po roce 2014 i na Ukrajině oživovat vzpomínky na období, kdy přítomnost milionových armád Wehrmachtu oživila protiruské a protisovětské nenávisti a zášti. Jen tak bylo možné, že veteráni z Pobaltí a Ukrajiny, kteří ve čtyřicátých letech bojovali v řadách SS, si troufli pořádat slavnostní pochody na počest boje proti Stalinovi. Jen tak bylo možné, že na Ukrajině po oranžové revoluci prezident Juškievič udělil Banderovi a Šuchevičovi titul Hrdiny národa, přestože oba za války prováděli v týlu německé armády krvavé čistky od všech odpůrců extrémního ukrajinského nacionalismu živeného antisemitskou, protikomunistickou a xenofobní nenávistí. Ukrajínští nacionalisté se již od dvacátých let inspirovali Hitlerovou ideologií a ve svém boji se cítili být spojenci Němců. Od přirozené touhy vlastenců osvobodit svůj národ od nadvlády mocnějšího souseda se zdá někdy jen krůček k nacionalismu, který se neštítí teroristických metod a propadá přehnané představě o své výjimečnosti (připomeňme Zelenského tvrzení, že Ukrajinci přinášejí oběti za celý svobodný svět). Ve skutečnosti je však mezi oběma postoji přehrada, která nedovoluje porušit právo jiného národa a nedopustí prosazovat své zájmy pomocí sociálního darwinismu, silou a násilím.

Mojmír Grygar: Sen o míru nebo glorifikace velkého kšeftu

Období, kdy byly pobaltské republiky pohlceny Sovětským svazem, vyvolává nejvíc sporných otázek. Po rozpadu Sovětského svazu nepatří k dobrému tónu tomuto velkému dějinnému experimentu cokoliv připsat k dobru. Historikové podléhající jednostrannému pohledu na Sovětský svaz i v odborných publikacích vycházejících v

akademických nakladatelstvích jsou s to sovětské zřízení charakterizovat jako „násilnický režim, založený na otrocké práci odsouzců v sibiřských galejích, který jakékoli projevy náznaků národních vztah vnímal jako jednu z největších hrozeb, se kterými byl připraven utkat se v boji na život a na smrt“. Toto není propagandistický úlet horlivého šmoka písíciho do bulvárních novin, ale autora, který potřeboval sovětský režim náležitě zneuctít, aby mohl v obšírné publikaci napsat obhajobu ukrajinského nacionalismu glorifikujícího násilí a xenofobii (T. Řepa, Banderovci, Academia 2019). V odborné studii je neodpustitelná zaujatost, která veškerou složitost dějin Sovětského svazu nahradí sloganem propagandistů studené války ve stylu Reaganova vyjádřil výroku – „SSSR je země Zla“. (Kdyby někdo Spojené státy charakterizovali jako velmoc, která „stojí na kostech 18 milionů Indiánů a mnoha generací černých otroků“, jistě by takovou publikaci ředitel našeho angažovaného akademického nakladatelství odmítl, ač by na té formulaci přece jen byl kus pravdy.)

Získal-li Herder za svého pobytu v Rize pozitivní zkušenost se zakázanou ruskou kulturou a s duchovním světem Slovanů, potom na opačném konci tohoto myšlenkového a politického spektra nalézáme Alfreda Rosenberga (1893–1946), který se stal jedním ze zakladatelů nacistické ideologie. Pocházel ze smíšené estonsko–německé rodiny a jako Němec vyrůstající na křižovatce národních, náboženských a kulturních proudů osvojil si přesvědčení o nadřazenosti a dějinném poslání germánské rasy. Po válce vydal celou řadu brožur, v nichž varoval německý národ před „bacilem židobolševismu, který hrozí potřísnit čistotu německé krve“. Zvláště nápadná je brožura Hrobaři Ruska (Totengräber Rußlands) vydaná v Mnichově 1921, která

Rosenbergův text obohacuje souborem třiceti karikatur, názorně ukazujících ďábelskou tvář židobolševických škůdců Ruska, Evropy a světa.

Představitelé dnešních pobaltských států stojí dnes, hned vedle ukrajinských nacionalistů, v přední řadě nejhorlivějších nepřátel Ruska. Volají Západ o pomoc a tu jim NATO štědře poskytuje. Mezi státy, které jim neúměrně ke své velikosti nejvydatněji pomáhají, je Česká republika. Tím, že se nyní začínají na našem území ve velkém rozsahu cvičit ukrajínští vojáci, náš stát se krůček po krůčku stává přímým účastníkem války.

Uvážíme-li, že se na Západě již několik let šíří zvěst o Putinově šílenství a o jeho nevyzpytatelnosti, že kde kdo tvrdí, zdá se, že naši podporovatelé války nedomysleli možné důsledky tohoto opatření. Co když Putin a jeho generálové usoudí, že mají morální právo zničit cvičiště na Libavé, kde naši instruktoři dlouhodobě připravují ukrajinské vojáky do boje s ruskými? Putin i severoatlantičtí politici zatím respektují nedotknutelnost svých území, ale kdo vyloučí, že Zelenskyj a jeho evropští obdivovatelé se nepokusí tuto dohodu porušit. Můžeme zaručit, že obdivovatele Bandery a Šucheviče jednou nenapadne provést provokaci, která prolomí ohraničené pole bojiště? Vzhledem k tomu, že se přeshraniční útoky na vojenské cíle v Rusku množí, můžeme očekávat eskalaci války.

Hejtman Kuba v diskusi s předsedou Okamurou všechno narazil na jednoduché kopyto poučky o ruské agresii (rozumí se „ničím nevyprovokované“). Ale to je velmi zjednodušené tvrzení, neodpovídá složitosti událostí způsobených mnoha historickými příčinami. (Právě tak zavádějící byl svého času slogan „co bylo

ukradeno, třeba vrátit“, uplatňovaný v době příprav církevních restitucí. Dnes již církevní hodnostáři přiznávají, že dostali i to, co nepotřebovali, a přiznávají, že se musí zbavovat „majetku, který církev nemá vlastnit“. Viz Právo 2. prosince).

Válka na Ukrajině samozřejmě nezačala 22.února 2022, ale již v roce 2014, kdy ji načas zbrzdily Minské dohody, které ukrajinská vláda bez uzardění hodila do koše. Ale to je vlastně již začátek dalšího článku, který je třeba sepsat.

(rp,prvnizpravy.cz,foto:arch.)